53 χρόνια μετά. Εξέγερση Πολυτεχνείου, 17 Νοεμβρίου 1973.

Ας δούμε πρώτα γιατί επιβλήθηκε η δικτατορία στην Ελλάδα. Για να το καταλάβουμε πρέπει να πάμε αρκετά πίσω, στο1965. Την χρονιά αυτή, ξέσπασε σοβαρή κρίση στις σχέσεις του πρωθυπουργού Γ. Παπανδρέου με τον βασιλιά Κωνσταντίνο Β, που είχε ανέβει στον θρόνο το 1964, μετά τον θάνατο του πατέρα του Παύλου. Οι ιστορικοί αναφέρονται επίσης στον όρο Παλάτι, δείχνοντας όχι μόνο τον Κωνσταντίνο, αλλά και τους συμβούλους του και διάφορους συγγενείς του.

Μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο, είχε διαμορφωθεί ένα ιδιότυπο καθεστώς «καχεκτικής δημοκρατίας», όπου οι Ένοπλες Δυνάμεις λειτουργούσαν ως κράτος εν κράτει. Ο στρατός ελεγχόταν απευθείας από το Παλάτι και τους συμμάχους (ΗΠΑ/ΝΑΤΟ), με τις εκλεγμένες κυβερνήσεις να έχουν ελάχιστη ουσιαστική παρέμβαση. Για το Παλάτι, ο στρατός ήταν η εγγύηση απέναντι στον κομμουνιστικό κίνδυνο, αλλά και ο μηχανισμός ελέγχου του πολιτικού συστήματος.

Όταν η Ένωση Κέντρου κέρδισε τις εκλογές (1963, 1964) με συντριπτική πλειοψηφία, ο πρωθυπουργός Γεώργιος Παπανδρέου επιχείρησε να εκδημοκρατίσει το κράτος και να υπαγάγει τον στρατό στον έλεγχο της εκλεγμένης κυβέρνησης.

Αυτό ήταν το κόκκινο πανί για το Παλάτι που τελικά κατάφερε, τον Ιούλιο του 1965, να οδηγήσει τον πρωθυπουργό σε παραίτηση, αλλά και να προχωρήσει σε διάσπαση του κόμματός του, της Ενώσεως Κέντρου, πείθοντας, με ποικίλους τρόπους, στελέχη του να εγκαταλείψουν τον αρχηγό τους. Οι πολιτικοί αυτοί ονομάστηκαν, από τον λαό, αποστάτες και η ενέργειά τους **αποστασία**.

Ο βασιλιάς διόρισε διαδοχικά πρωθυπουργούς στελέχη που αποχώρησαν από την Ένωση Κέντρου (Γεώργιος Αθανασιάδης-Νόβας, Ηλίας Τσιριμώκος), οι οποίοι όμως καταψηφίστηκαν από τη Βουλή.

Τελικά, τον Σεπτέμβριο του 1965, η κυβέρνηση του **Στέφανου Στεφανόπουλου** έλαβε ψήφο εμπιστοσύνης με 152 ψήφους, στηριζόμενη στους «αποστάτες» βουλευτές του Κέντρου και στη δεξιά ΕΡΕ.

Στο μεταξύ, τα **Ιουλιανά** (μαζικές διαδηλώσεις στην Αθήνα και όλη τη χώρα υπέρ της δημοκρατίας και των εκλογών) σημαδεύτηκαν από συγκρούσεις με την αστυνομία και τον θάνατο του φοιτητή Σωτήρη Πέτρουλα, βαθαίνοντας το χάσμα μεταξύ Παλατιού και λαού.

Η κυβέρνηση Στεφανόπουλου επιβίωσε για 15 μήνες, αλλά παρέμεινε αδύναμη, εξαρτώμενη πλήρως από τη στήριξη της ΕΡΕ (υπό τον Παναγιώτη Κανελλόπουλο) και του Παλατιού.

Η πλήρη εξάρτηση της κυβέρνησης από το παλάτι οδηγεί σε πολιτικό αδιέξοδο και σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις. Κάτω από αυτό το πρίσμα, οι δύο μεγάλοι αντίπαλοι, **Γεώργιος Παπανδρέου** και **Παναγιώτης Κανελλόπουλος**, κατέληξαν σε μυστική συμφωνία (με τη συναίνεση του Βασιλιά) για την προκήρυξη εκλογών τον Μάιο του 1967 με απλή αναλογική.

Ενώ η χώρα ετοιμαζόταν για εκλογές —στις οποίες αναμενόταν σαρωτική νίκη της Ένωσης Κέντρου— στον στρατό προετοιμαζόταν εκτροπή σε δύο επίπεδα:

- **Η «Μεγάλη Χούντα» (των Στρατηγών):** Η ανώτατη στρατιωτική ηγεσία (υπό τον Αρχηγό ΓΕΣ Γρηγόριο Σπαντιδάκη), σε συνεννόηση με το Παλάτι, σχεδίαζε την κήρυξη στρατιωτικού νόμου (βάσει του σχεδίου «Προμηθεύς») σε περίπτωση που οι εκλογές οδηγούσαν σε πολιτικές αναταραχές ή αν η κυβέρνηση που θα προέκυπτε επιχειρούσε να ελέγξει το στράτευμα.
- **Η «Μικρή Χούντα» (των Συνταγματαρχών):** Μια ομάδα κατώτερων αξιωματικών (Γεώργιος Παπαδόπουλος, Στυλιανός Παττακός, Νικόλαος Μακαρέζος), που δρούσαν συνωμοτικά ήδη από τη δεκαετία του 1950 (μέσω του ΙΔΕΑ), αποφάσισε να δράσει πρώτη. Γνωρίζοντας ότι ενδεχόμενη νίκη του Παπανδρέου θα σήμαινε την αποστρατεία τους, χρησιμοποίησαν το ίδιο το σχέδιο «Προμηθεύς» για να καταλάβουν την εξουσία τα ξημερώματα της **21ης Απριλίου 1967**, αιφνιδιάζοντας τόσο τους πολιτικούς όσο και τους ανωτέρους τους στρατηγούς και τον ίδιο τον Βασιλιά.

Οι πραξικοπηματίες επικαλέστηκαν, για να δικαιολογήσουν τις αντιδημοκρατικές πράξεις τους, την ανικανότητα των πολιτικών να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα και τον κίνδυνο επιβολής κομμουνισμού στην Ελλάδα.

Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος νομιμοποίησε το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου ορκίζοντας την κυβέρνηση Κόλλια και προσπάθησε για οκτώ μήνες να ανακτήσει τον έλεγχο του στρατού εκ των έσω. Ωστόσο, ο Γεώργιος Παπαδόπουλος τοποθετούσε συστηματικά δικούς του ανθρώπους σε όλες τις καίριες μονάδες, απομονώνοντας σταδιακά τους φιλοβασιλικούς στρατηγούς. Αντιλαμβανόμενος ότι έχανε οριστικά το στράτευμα, ο Κωνσταντίνος αποφάσισε να δράσει τον Δεκέμβριο του 1967.

Το **Αντικίνημα της 13ης Δεκεμβρίου 1967** ήταν ερασιτεχνικά οργανωμένη προσπάθεια ανατροπής της Χούντας από τον Κωνσταντίνο και κατέρρευσε μέσα σε λιγότερο από ένα εικοσιτετράωρο. Χωρίς καμία στρατιωτική στήριξη, και φοβούμενος τη σύλληψή του, ο βασιλιάς Κωνσταντίνος επιβιβάστηκε τα ξημερώματα της **14ης Δεκεμβρίου** στο αεροπλάνο του μαζί με την οικογένειά του και διέφυγε στη **Ρώμη**.

Η Χούντα διόρισε αντιβασιλέα (τον στρατηγό Γεώργιο Ζωιτάκη) και το 1973 κήρυξε τον Κωνσταντίνο έκπτωτο. Μετά την πτώση της δικτατορίας το 1974, ο ελληνικός λαός, στο δημοψήφισμα της **8ης Δεκεμβρίου 1974**, καταψήφισε τη βασιλεία με ποσοστό **69,2%**, σφραγίζοντας το τέλος της μοναρχίας στην Ελλάδα.

Τα πρώτα χρόνια της Δικτατορίας στην Ελλάδα (1967–1970) χαρακτηρίζονται από τη β**ίαιη καταστολή, την εδραίωση της προσωπικής εξουσίας του Γεώργιου Παπαδόπουλου,** τη **διεθνή απομόνωση της χώρας και την προσπάθεια του καθεστώτος να δημιουργήσει μια «νέα» ιδεολογική και συνταγματική πραγματικότητα**. Μαζικές συλλήψεις και εξορίες πολιτικών ηγετών όπως ο Γεώργιος και ο Ανδρέας Παπανδρέου, ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, στελεχών της Αριστεράς, συνδικαλιστών και φοιτητών. Τα ξερονήσια (Γυάρος, Λέρος) άνοιξαν ξανά ως τόποι εξορίας. Επιβλήθηκε αυστηρή προληπτική **λογοκρισία** στον Τύπο, το ραδιόφωνο και τις τέχνες (απαγορεύτηκαν τα τραγούδια του Μίκη Θεοδωράκη, έργα αρχαίων τραγικών και σύγχρονων συγγραφέων). Διαλύθηκαν εκατοντάδες σωματεία, νεολαίες και οργανώσεις. Απολύθηκαν ή αποστρατεύτηκαν χιλιάδες δημόσιοι υπάλληλοι, δικαστικοί, πανεπιστημιακοί και αξιωματικοί που θεωρούνταν μη νομιμόφρονες

Για να προσδώσει νομιμοφάνεια στο καθεστώς, η Χούντα προχώρησε στη σύνταξη ενός νέου, αυταρχικού Συντάγματος. Διεξήχθη υπό καθεστώς στρατιωτικού νόμου και τρομοκρατίας τ**ο δημοψήφισμα του Σεπτεμβρίου 1968** Το Σύνταγμα αυτό (με το εκπληκτικό ποσοστό 92,2%) περιόριζε δραστικά τις λαϊκές ελευθερίες και καθιστούσε τον στρατό μόνιμο «εγγυητή» του πολιτεύματος. Αλλά δεν θα μπορούσε να λείπει και η προπαγάνδα. Με σύνθημα το τρίπτυχο «***Πατρίς – Θρησκεία – Οικογένεια***» και το «***Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών***», το καθεστώς προώθησε έναν συντηρητικό, εθνικιστικό λόγο, διοργανώνοντας κιτς φιέστες (όπως οι «Πολεμικές Αρετές των Ελλήνων» στο Παναθηναϊκό Στάδιο) και επιβάλλοντας αυστηρούς κανόνες στα σχολεία (υποχρεωτικός εκκλησιασμός, στολές, καθαρεύουσα).

Παρά τον φόβο και το αστυνομικό κράτος (ΕΑΤ-ΕΣΑ), εμφανίστηκαν οι πρώτες αντιστασιακές οργανώσεις (Δημοκρατική Άμυνα, ΠΑΜ, ΠΑΚ):

Η απόπειρα του Αλέκου Παναγούλη (Αύγουστος 1968): Η αποτυχημένη απόπειρα δολοφονίας του Παπαδόπουλου στη Βάρκιζα και τα φρικτά βασανιστήρια που υπέστη ο Παναγούλης συγκλόνισαν την παγκόσμια κοινή γνώμη.

Η κηδεία του Γεωργίου Παπανδρέου (Νοέμβριος 1968): Μετατράπηκε στην πρώτη μαζική αντιδικτατορική διαδήλωση, με εκατοντάδες χιλιάδες Αθηναίους να φωνάζουν συνθήματα υπέρ της Δημοκρατίας.

Η αποβολή από το Συμβούλιο της Ευρώπης (Δεκέμβριος 1969): Λόγω των συστηματικών βασανιστηρίων και της κατάλυσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η Ελλάδα αναγκάστηκε να αποχωρήσει από το Συμβούλιο της Ευρώπης λίγο πριν αποβληθεί επίσημα. Αντίθετα, οι ΗΠΑ (κυρίως επί προεδρίας Νίξον) διατήρησαν στενές σχέσεις με το καθεστώς για γεωστρατηγικούς λόγους στο πλαίσιο του Ψυχρού Πολέμου.

Τα πρώτα χρόνια του χουντικού καθεστώτος σημειώθηκε αξιόλογη οικονομική ανάπτυξη, με χαμηλή ανεργία και μικρό πληθωρισμό, χάρη στις ξένες επενδύσεις, στις επιδόσεις του κατασκευαστικού και τουριστικού τομέα, καθώς και από τη μεγάλη εισροή άδηλων πόρων.

Πρωτεργάτης της οικονομικής ανάπτυξης είναι ο Νικόλαος Μακαρέζος, που κατείχε το υπουργείο Συντονισμού. Η αλήθεια είναι το καθεστώς επένδυσε επικοινωνιακά στην οικονομική ανάπτυξη.

Έγιναν εκτεταμένα έργα υποδομής (οδοποιία, ύδρευση, ηλεκτροδότηση, σχολεία), με τον Στυλιανό Παττακό να πρωταγωνιστεί στα εγκαίνια («ο άνθρωπος με το μυστρί»).

Το 1968 η Χούντα προχώρησε στη διαγραφή των αγροτικών χρεών προς την Αγροτική Τράπεζα (ύψους περίπου 7,8 δισ. δραχμών), κίνηση που εξασφάλισε τη σιωπηρή αποδοχή μεγάλου μέρους του αγροτικού πληθυσμού, συνοδευόμενη από επιδοτήσεις και αγροτικές συντάξεις.

Χαλάρωσαν οι πολεοδομικοί κανονισμοί (αύξηση συντελεστών δόμησης) και δόθηκαν άφθονα στεγαστικά δάνεια. Αυτό οδήγησε σε οικοδομικό οργασμό, αλλά και στην άναρχη δόμηση και την καταστροφή της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας της Αθήνας και άλλων πόλεων.

Δόθηκαν γενναιόδωρα κίνητρα και θαλασσοδάνεια για την ανέγερση μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων (πολλά σε παραλίες ή αρχαιολογικούς χώρους χωρίς περιβαλλοντική μελέτη), εκτοξεύοντας τον αριθμό των τουριστών, αλλά επιβαρύνοντας το φυσικό περιβάλλον.

Δυστυχώς για την οικονομία της Ελλάδας, υπήρχαν πίσω από αυτές τα φαινομενικά μεγάλα οικονομικά επιτεύγματα, πολλές στρεβλώσεις.

Τα χαμηλότοκα δάνεια δίνονταν συχνά χωρίς τραπεζικά κριτήρια σε επιχειρηματίες προσκείμενους στο καθεστώς.

Μετά το πραξικόπημα, η ΕΟΚ πάγωσε τη Συμφωνία Σύνδεσης της Ελλάδας, στερώντας από τη χώρα πολύτιμα αναπτυξιακά δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

Με την κατάργηση των συνδικάτων και την απαγόρευση των απεργιών, το εργατικό κόστος κρατήθηκε χαμηλά, ευνοώντας τα επιχειρηματικά κέρδη εις βάρος της αναδιανομής του πλούτου.

Από το 1973 όμως και εξαιτίας της πετρελαϊκής κρίσης οι ρυθμοί ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας άρχισαν να φθίνουν και να εμφανίζονται φαινόμενα διαφθοράς στο δημόσιο βίο.

Το 1973 ο πληθωρισμός εκτοξεύθηκε από το 4% σε πάνω από **15%** (και το 1974 έφτασε το 27%), εξανεμίζοντας το εισόδημα των μισθωτών και των συνταξιούχων.

Το διεθνές σοκ του πετρελαίου (Οκτώβριος 1973) χτύπησε την οκοινομία της χώρας μας, μια οικονομία χωρίς συναλλαγματικά αποθέματα και με τεράστιο εμπορικό έλλειμμα.

Το 1974 το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά **-3,6%**, ενώ το εξωτερικό χρέος της χώρας είχε σχεδόν τριπλασιαστεί μέσα στην επταετία (από 1,1 δισ. δολάρια το 1967 σε πάνω από 3,1 δισ. δολάρια το 1974), αφήνοντας μια βαριά κληρονομιά στη Μεταπολίτευση.

Δημιουργήθηκε έτσι ένας καυτός συνδυασμός. Η καταπίεση, οι διώξεις, τα βασανιστήρια, η έλλειψη ελευθερίας, η εξάλειψη της δημοκρατίας, η κοινωνική και οικονομική δυσαρέσκεια, δεν μπορούσαν παρά να οδηγήσουν σε ακόμα πιο έντονα αντιδικτατορικά κινήματα. Με αποκορύφωση την εξέγερση του Πολυτεχνείου.

Το κεντρικό σύνθημα άλλωστε των εξεγερμένων του Πολυτεχνείου, **«Ψωμί – Παιδεία – Ελευθερία»**, συνόψιζε ακριβώς αυτά τα τρία βασικά αιτήματα: καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, ελεύθερη και ποιοτική εκπαίδευση και πτώση της δικτατορίας με επιστροφή στη δημοκρατία.

Το πρωί της Τετάρτης **14 Νοεμβρίου 1973**, ξεκινούν γενικές συνελεύσεις σε όλες τις σχολές της Αθήνας με αίτημα τη διεξαγωγή ελεύθερων φοιτητικών εκλογών τον Δεκέμβριο. Μετά από επεμβάσεις της αστυνομίας στη Νομική Σχολή, περίπου 1.500 φοιτητές κατευθύνονται προς το

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ) στην οδό Πατησίων. Το βράδυ, οι φοιτητές αποφασίζουν να καταλάβουν το κτίριο του Πολυτεχνείου, να δημιουργήσουν Συντονιστική Επιτροπή και να καλέσουν τον λαό σε συμπαράσταση.

Την επόμενη ημέρα Πέμπτη **15 Νοεμβρίου**, οι φοιτητές κατασκευάζουν αυτοσχέδιο πομπό και ξεκινούν τις εκπομπές του θρυλικού ραδιοφωνικού σταθμού («Εδώ Πολυτεχνείο! Λαέ της Ελλάδας, το Πολυτεχνείο είναι σημαιοφόρος του αγώνα μας...»). Το μήνυμα εξαπλώνεται ραγδαία. Χιλιάδες πολίτες, εργάτες, μαθητές και καλλιτέχνες συγκεντρώνονται έξω από το Πολυτεχνείο, φέρνοντας τρόφιμα, φάρμακα και εφόδια στους έγκλειστους φοιτητές.

Η Παρασκευή **16 Νοεμβρίου**, βρίσκει το κέντρο της Αθήνας να πλημμυρίζει από δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές. Ξεκινούν παράλληλες κινητοποιήσεις και σε άλλες πόλεις, όπως η Θεσσαλονίκη και η Πάτρα. Το απόγευμα η αστυνομία επιτίθεται με δακρυγόνα, γκλομπ και σφαίρες κατά του πλήθους γύρω από το Πολυτεχνείο. Στήνονται οδοφράγματα στους γύρω δρόμους. Ελεύθεροι σκοπευτές της αστυνομίας από γύρω ταράτσες πυροβολούν διαδηλωτές, προκαλώντας τους πρώτους νεκρούς και δεκάδες τραυματίες. Το βράδυ η Χούντα αποφασίζει να επέμβει με τον στρατό, στέλνοντας άρματα μάχης (τανκς) προς το κέντρο της Αθήνας

Τις πρώτες ώρες του **Σάββατου 17 Νοεμβρίου 1973**, τρία άρματα μάχης φτάνουν έξω από το Πολυτεχνείο. Το ένα παίρνει θέση ακριβώς απέναντι από την κεντρική πύλη της Πατησίων. Η Συντονιστική Επιτροπή ζητά προθεσμία για να εκκενωθεί ειρηνικά το κτίριο, ενώ ο ραδιοφωνικός σταθμός εκπέμπει δραματικές εκκλήσεις προς τους στρατιώτες («Είμαστε άοπλοι, είμαστε αδέλφια σας»). Στις 3:00 πμ και χωρίς να δοθεί ο απαιτούμενος χρόνος, το τανκ (τύπου AMX-30) γκρεμίζει την κεντρική σιδερένια πύλη, καταπλακώνοντας φοιτητές που βρίσκονταν πάνω της. Αστυνομικές δυνάμεις και κομάντος εισβάλλουν στον χώρο, ξυλοκοπούν και συλλαμβάνουν εκατοντάδες φοιτητές. Το πρωί επιβάλλεται στρατιωτικός νόμος και απαγόρευση κυκλοφορίας.

Εκατοντάδες φοιτητές και πολίτες συνελήφθησαν, βασανίστηκαν στα κρατητήρια της ΕΑΤ-ΕΣΑ και εξορίστηκαν στη Γυάρο. Κλείστηκαν εφημερίδες και επιβλήθηκε απόλυτος έλεγχος στα μέσα ενημέρωσης, σε μια προσπάθεια να αποσιωπηθεί το εύρος της αιματοχυσίας.

Η ιστορική έρευνα που διεξήχθη από το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (ΕΙΕ), υπό τον διευθυντή ερευνών **Λεωνίδα Καλλιβρετάκη**, κατέληξε σε **24 επιβεβαιωμένους επώνυμους νεκρούς** και **16 νεκρούς αγνώστων στοιχείων** (για τους οποίους υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις και μαρτυρίες, αλλά δεν κατέστη δυνατή η ταυτοποίησή τους). Όλοι οι νεκροί έπεσαν στους γύρω δρόμους γύρω από το Πολυτεχνείο και στο κέντρο της Αθήνας (και όχι μέσα στον περίβολο του ιδρύματος κατά την εισβολή του τανκ). Οι θάνατοι προκλήθηκαν κυρίως από πυρά αστυνομικών, στρατιωτών και ελεύθερων σκοπευτών, καθώς και από ξυλοδαρμούς. Ανάμεσα στους 24 ταυτοποιημένους νεκρούς περιλαμβάνονται μαθητές (όπως ο 17χρονος Διομήδης Κομνηνός), φοιτητές, εργάτες, υπάλληλοι, ένας 57χρονος δικηγόρος, ένα 5χρονο αγόρι (ο Δημήτρης Θεοδώρας στου Ζωγράφου), καθώς και μια 25χρονη Νορβηγίδα τουρίστρια. Το ίδιο το δικτατορικό καθεστώς είχε παραδεχτεί επίσημα την ύπαρξη 12 νεκρών (αρχικά 5), προσπαθώντας να υποβαθμίσει το μέγεθος της αιματοχυσίας.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία των νοσοκομείων που συγκεντρώθηκαν στην προκαταρκτική έρευνα, καταγράφηκαν **1.103 πιστοποιημένοι τραυματίες** (πολλοί από σφαίρες), ενώ οι ιστορικές εκτιμήσεις ανεβάζουν τον συνολικό αριθμό των τραυματιών σε περίπου 2.000, καθώς πολλοί απέφυγαν τα νοσοκομεία υπό τον φόβο της σύλληψης.

Ο ταξίαρχος **Δημήτριος Ιωαννίδης** (επικεφαλής της στρατιωτικής αστυνομίας ΕΣΑ) ανέτρεψε τον Παπαδόπουλο με νέο πραξικόπημα, τοποθετώντας ως «βιτρίνα» Πρόεδρο της Δημοκρατίας τον στρατηγό Φαίδωνα Γκιζίκη. Το νέο καθεστώς ήταν ακόμα πιο σκληρό και απομονωμένο διεθνώς.

Ναι. Η Χούντα δεν έπεσε με την εξέγερση του Πολυτεχνείου. Είχε ακόμα να προσφέρει και άλλες πικρές σελίδες στην ιστορία αυτού του τόπου.

Απομονωμένος στο εσωτερικό και το εξωτερικό, ο Ιωαννίδης επιχείρησε μια τυχοδιωκτική κίνηση: στις 15 Ιουλίου 1974 οργάνωσε πραξικόπημα στην Κύπρο για να ανατρέψει τον Πρόεδρο Αρχιεπίσκοπο Μακάριο. Αυτό έδωσε στην Τουρκία το πρόσχημα να εισβάλει στρατιωτικά στην Κύπρο στις 20 Ιουλίου 1974 («Αττίλας Ι»), οδηγώντας στην κατοχή του βόρειου τμήματος του νησιού και σε χιλιάδες νεκρούς και πρόσφυγες.

Μπροστά στο φάσμα ενός ελληνοτουρκικού πολέμου και την πλήρη διάλυση του κράτους, η στρατιωτική ηγεσία κατέρρευσε. Στις 23 Ιουλίου 1974 οι στρατιωτικοί παρέδωσαν την εξουσία στους πολιτικούς. Τα ξημερώματα της **24ης Ιουλίου 1974**, ο **Κωνσταντίνος Καραμανλής** επέστρεψε από το Παρίσι και ορκίστηκε πρωθυπουργός κυβέρνησης εθνικής ενότητας, σηματοδοτώντας την επίσημη έναρξη της **Μεταπολίτευσης**.

Οι **δίκες των χουντικών** πραγματοποιήθηκαν το **1975** στην ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα των Δικαστικών Φυλακών Κορυδαλλού και αποτέλεσαν κορυφαία στιγμή για την αποκατάσταση της δημοκρατίας στη Μεταπολίτευση.

Η Δίκη των Πρωταιτίων της 21ης Απριλίου (28 Ιουλίου – 23 Αυγούστου 1975)

Αφορούσε τους 24 βασικούς υπεύθυνους του στρατιωτικού πραξικοπήματος της 21ης Απριλίου 1967, με κατηγορίες για **εσχάτη προδοσία** και **στάση**. Πρόεδρος του Πενταμελούς Εφετείου Αθηνών ήταν ο εφέτης **Ιωάννης Ντεγιάννης**.

- **Θανατική ποινή (μετατράπηκε σε ισόβια):** Επιβλήθηκε στους τρεις επικεφαλής του πραξικοπήματος: **Γεώργιο Παπαδόπουλο**, **Στυλιανό Παττακό** και **Νικόλαο Μακαρέζο**. Λίγες ημέρες αργότερα, η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή μετέτρεψε τις θανατικές ποινές σε ισόβια κάθειρξη.
- **Ισόβια κάθειρξη:** Επιβλήθηκε σε 8 ακόμη στελέχη της Χούντας, μεταξύ των οποίων και ο **Δημήτριος Ιωαννίδης**.
- **Πρόσκαιρες καθείρξεις & Αθωώσεις:** Επτά κατηγορούμενοι καταδικάστηκαν σε ποινές κάθειρξης από 5 έως 20 έτη, ενώ δύο αθωώθηκαν λόγω αμφιβολιών.

2. Η Δίκη του Πολυτεχνείου (16 Οκτωβρίου – 30 Δεκεμβρίου 1975)

Διεξήχθη αμέσως μετά την πρώτη δίκη για να αποδοθούν ευθύνες στους 33 κατηγορούμενους (στρατιωτικούς και αστυνομικούς) που συμμετείχαν στην αιματηρή καταστολή της εξέγερσης τον Νοέμβριο του 1973.

- **Οι βαρύτερες ποινές:** Ο Δημήτριος Ιωαννίδης καταδικάστηκε σε επτά φορές ισόβια ως ηθικός αυτουργός των δολοφονιών. Σε ισόβια καταδικάστηκαν επίσης ο **Νικόλαος Ντερτιλής** (για την εν ψυχρώ δολοφονία του 20χρονου Μιχάλη Μυρογιάννη) και ο στρατηγός **Βασίλειος Βαρνάβας**.
- **Άλλες ποινές:** Ο Γεώργιος Παπαδόπουλος καταδικάστηκε σε 25 χρόνια κάθειρξη, ενώ επιβλήθηκαν ποινές κάθειρξης και φυλάκισης σε 16 ακόμη αξιωματικούς του στρατού και της αστυνομίας (13 αθωώθηκαν).

3. Οι Δίκες των Βασανιστών του ΕΑΤ-ΕΣΑ (Αύγουστος – Δεκέμβριος 1975)

Παράλληλα, στο Διαρκές Στρατοδικείο Αθηνών δικάστηκαν οι αξιωματικοί και δεσμοφύλακες της Στρατιωτικής Αστυνομίας (ΕΣΑ) για τα συστηματικά βασανιστήρια κρατουμένων κατά τη διάρκεια της επταετίας. Επιβλήθηκαν πολυετείς ποινές κάθειρξης σε ηγετικά στελέχη των ανακριτικών κέντρων, όπως οι **Θεόδωρος Θεοφιλογιαννάκος**, **Αναστάσιος Σπανός** και **Μιχάλης Πέτρου**.

Οι περισσότεροι καταδικασθέντες αποφυλακίστηκαν σταδιακά τις δεκαετίες του '80 και του '90 για λόγους υγείας. Αντίθετα, ο **Γεώργιος Παπαδόπουλος** (πέθανε το 1999), ο **Δημήτριος Ιωαννίδης** (πέθανε το 2010) και ο **Νικόλαος Ντερτιλής** (πέθανε το 2013) αρνήθηκαν να ζητήσουν χάρη και παρέμειναν έγκλειστοι μέχρι τον θάνατό τους.

Τέλος, το σύνθημα που πάντα ακούγεται και πρέπει να ακούγεται είναι:

«Το Πολυτεχνείο ζει!»

.

by oddgait on Mo, 16/11/2026 - 21:51

Quell-URL:http://2gymevosm.mysch.gr/drupal7/?q=de/node/2937